

Наталка Сняданко

«Шальке» проти Апокаліпсису

*Часть сборника
Амаркорд (збірник)*

Наталья Сняданко

«Шальке» проти Апокаліпсису

«Фолио»

Сняданко Н. В.

«Шальке» проти Апокаліпсису / Н. В. Сняданко — «Фолио»,

У своїй творчості Наталка Сняданко робить спробу серйозного, хоча й іронічно оформленого усвідомлення та переосмислення цілого періоду пострадянської історії. Байдуже, про що пише Сняданко – про зів'яле кохання, гопників у ніч на Івана Купалу чи про джазову співачку з облущеними нігтями, – читати її однаково тепло й приємно...

© Сняданко Н. В.

© Фолио

Содержание

Вокзали, кордони, цигарки	7
Конец ознакомительного фрагмента.	8

Наталка Сняданко «Шальке» проти Апокаліпсису

Це був перший і, мабуть, останній футбольний матч у моєму житті, побачений не по телевізору і не випадково, а на справжньому стадіоні, оснащеному за останнім словом спортивної моди і належно приготованому до чемпіонату світу. Не можу сказати, що гра справила на мене незабутнє враження. Але треба віддати належне хлопцям із «Шальке», вони дуже старались і навіть виграли у Франкфурта 2:0 попри відсутність кількох травмованих гравців. Я чесно намагалася вболівати за місцеву команду і ставити якомога менше дурнувятих питань. Друге виходило у мене значно гірше, але мене заспокоювало те, що «Шальке» – це не просто футбольна команда, це вже майже міф, спортивна подія, яка потроху перетворюється на подію культурну. Тому хоча би раз у житті побачити це варто.

Відомий польський есеїст Єжи Стемповський у своєму «Щоденнику подорожі до Вестфалії» 1954 року так описує тодішню атмосферу Дортмунда: «Намагаюся читати вголос Апокаліпсис. У порожнечі годин його слова виростають до велетенських розмірів». А паралельно зазначає, що «Вестфалія зараз є найвільнішою територією Європи» із більш ліберальним трудовим законодавством, ніж у США, стрімким економічним розвитком і високими ставками заробітної платні. Велика кількість заможного робітництва, оселившись тут, прагнула проводити вільний час, не відчуваючи порожнечі вечірніх годин, тому у Дортмунді навіть було створено спеціальний комітет із завданням урізноманітнити культурне життя міста. Судячи із того, що 60 000-й стадіон вщерть заповнюється глядачами під час кожної гри, можна вважати, що саме «Шальке» вдалося розв'язати це, за Стемповським, «найважче завдання сучасної технічної цивілізації».

Рургебіт так і хочеться назвати «німецьким Донбасом», тим більше, що тут значно частіше, ніж в інших німецьких землях, можна зустріти людей, які знають, що таке український Донбас, адже «Шахтар» колись виграв у «Шальке», і йому якщо не пробачили, то принаймні запам'ятали. Це ще один привід вболівати саме за «Шальке».

Ці невчасні асоціації відволікають мене, і отямлююся я лише у другому таймі, коли з жахом помічаю, що м'яч загрозливо наближається нібито до «наших» воріт, але нікого із вболівальників «Шальке», які сидять поряд зі мною, це чомусь не схвилювало. Коли я ставлю чергове запитання, яке викликає співчутливо-зневажливі погляди у мій бік, з'ясовується, що у другому таймі команди помінялися місцями і тепер «наші» ворота знаходяться на колишньому полі супротивника. Здається, моє невігластво пододало межу допустимої толерантності, тому вирішую не питати більше і не відволікатися, але виходить це погано, мабуть, захисна реакція психіки перед відчуттям власної інтелектуальної неповносправності.

Але нарешті матч закінчується, і розслаблені перемогою біло-блакитні футбольні фани потужним лінивим натовпом впливають на вулицю, заповнюють трамваї, подекуди наспівуючи «Blau und Weiss, wie lieb` ich dich» і закурюючи просто в салоні. Жодної, навіть словесної, перепалки, жодної забичкованої об сидіння цигарки.

Про цей свій футбольний досвід мені доведеться згадати ще кілька разів у ході 18-денної подорожі, під час якої я відвідаю 15 маленьких німецьких міст і містечок і ще зо 5 більших, побуваю на 20 вокзалах (на деяких навіть тричі, хоча і не завжди на тих, на яких би хотілося, наприклад на знаменитому вокзалі в Ульцені, оформленому Гундертвассером – лише раз і то дуже коротко). Але одного разу, у Гісені, ця згадка мало знову не осоромить мене, коли я в останню мить стримаюся від заперечення, почувши, що «наші» програли на тому матчі». Вже готова виправити неухажливого вболівальника, я все ж таки встигну схопити себе за язик, усвідомивши, що «наші» – це поняття не лише спортивне, а й географічне, адже тепер я перебуваю

уже далеко від фанів «Шальке», натомість зовсім близько від Франкфурта, тож треба знову шанувати місцеві звичаї.

Та маршрут моєї подорожі насправді почався зовсім не з футболу, як і не з Рургебіта. Рургебіт був запланований радше як контрастний елемент – потвора на виплеканому тілі архітектурних приваб Німеччини. У тоні розповіді про Рургебіт інженера-будівельника Штефана Вьоклінггауза, який народився і живе тут після короткої перерви на студії в Кьольні, відчувається типова для тутешніх мешканців злегка присоромлена інтонація. Так ніби всі вони відчувають свою провину за те, що побудований ще в дохристиянські часи Ессен, етимологія назви якого виводиться від світового дерева, втратив усі архітектурні красоти, притаманні іншим старовинним містам, і сьогодні репрезентує лише бетонно-скляні витвори 70-х і ще новіші. Поділ на міста і містечка тут давно став умовністю, і вечори футбольні фанати з Ессена чи Дортмунда проводять у Гельзенкірхені, а мешканці Гельзенкірхена їздять до Бохума у кнайпи чи до Ессена у театри.

Найгіршою репутацією навіть серед мешканців Рургебіта користується Гельзенкірхен, – розповідає мені Штефан, але я не можу зрозуміти причин такої репутації, коли бачу суперсучасний стадіон, затишні і надзвичайно гарні вулички із сецесійними будинками, належно оцінені лише турками та іншими емігрантами, просторі парки, театр і зручну інфраструктуру. Думаю, Єжи Стемповський зараз знайшов би тут веселіше заняття, аніж декламування Апокаліпсису.

Наступного ранку читаю у місцевій газеті велику передовицю про конкурс дитячого бального танцю і коротеньку інформацію про те, що помер Мілошевич. На окремій сторінці – великий і сумний репортаж про порожні дитячі майданчики Рургебіта, про те, що молодь виїздить звідси, а пенсіонери вирощують квіти замість онуків. Вулиця за вікном мого готелю в Ессені безлюдна, як і більшість вулиць, які мені довелося побачити протягом короткої екскурсії.

Вокзали, кордони, цигарки

Але спробую повернутися до початку моєї подорожі, на який припадають якщо не найбільш яскраві, то точно найбільш екстремальні враження. Стосуються вони, ясна річ, прикордонного гендлювання цигарками і горілкою, які в Україні все ще трохи дешевші, ніж у Польщі, а в Польщі та Чехії все ще трохи дешевші, ніж у Німеччині. Але якщо торг при німецьких кордонах уже давно втратив усю гостросюжетність і перетворився на звичайний дрібний бізнес, то справжній потенціал українських «човників», здається, наразі ще не оцінений. На моє глибоке переконання їхні заробітки були б значно вищими, якби вони змінили свій цигарково-горілчаний профіль на туристичний. Я добре уявляю собі натовпи європейських та японських туристів, бажаючих перевезти на собі 4 блоки цигарок, старанно приліплених скотчем до тіла, під керівництвом досвідченого гіда. Адже порція адреналіну, що її можна отримати під час обшуку митниками, не зрівняється із жодним гірськолижним курортом.

Моя сусідка в автобусі радо повідомляє, що їй вдається заховати у трусиках 4 пачки, потім із замріяною і трохи присоромленою посмішкою розповідає, як минулого разу їй таки витягли «звідти» цигарки. Її знайома теж ділиться ноу-хау, – цього разу вона помістила у бюстгальтер на пачку більше, ніж завжди, і ще дві додаткових пачки – у шкарпетки. На мене обидві дивляться із підозрою, бо я явно марную час із книгою, поки увесь автобус дружно роздягається і «пакується». Близькі знайомі водія паралельно розкручують усе, що можна розкрутити в самому автобусі, і запихають проміжки блоками цигарок.

– Ви вчителька чи полька? – питає мене сусідка, з недовірою зазираючи у німецький текст моєї книги. – Цигарки везете?

Я невиразно бурмочу собі під ніс щось заперечливе. Вона уважно дивиться на мене, мабуть, не в стані збагнути, як можна дурно їхати через кордон.

– Візьмете блок? – питає строгим тоном. – Чому? – не може зрозуміти моєї відмови.

Мовчки знизую плечима, вкотре повторюючи собі, що співчуття до її матеріальної ситуації не повинно схилити мене ламати власні принципи. Перепитавши ще кілька разів для надійності, жіночка зітхає:

– А я вчителька. Завуч сільської школи.

«Чорну бригаду», як називають між собою контрабандники працівників митниці, сьогодні представляють Анджейка, Зоська і Бен Ладен. Про це перешіптуються і передзвонюються між собою всі зацікавлені особи з мого автобуса. Вони злякано збиваються у натовп, з якого ніхто не наважується вийти до контролю. Протискаючись поміж спітнілими тілами, йду у бік Бен Ладена, спиною відчуваючи негативну енергетику натовпу.

– Що у наплічнику? – дружньо питає митник.

– Особисті речі, – відповідаю йому також польською.

– Проходьте, – каже він, і я проходжу.

Слідом за мною ще один хлопчина з наплічником. Усіх решта суворо обстежують і забирають по два блоки, тобто максимум. Це означає, що більшість із «човників» нічого не зароблять на сьогоднішньому рейді, у кращому випадку лише повернуть собі кошти за дорогу.

– Дивні вони, – ділюся враженнями із хлопцем. – Чому ніхто не здогадається запакувати раз на місяць цілий наплічник, перевезти, продати і мати чистий спокій замість того, щоб по кілька разів на день дозволяти себе обшукувати.

– Чому ніхто? – заперечує мені хлопець студентського вигляду. – Ось у мене повний наплічник.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.